

arkeologi

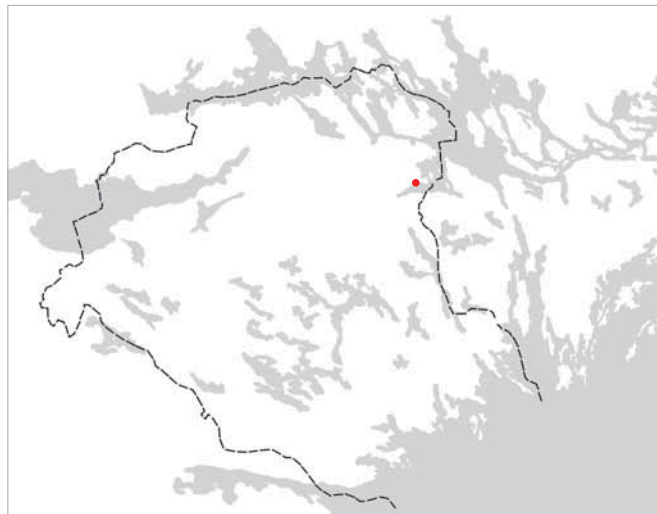
Arkeologisk förundersökning

Föreningen

Nyare tid

Mariefred 21:1, Föreningen 4, Kärnbo socken, Mariefreds stad,
Strängnäs kommun, Södermanlands län.

Patrik Gustafsson

En del av
Landstinget Sörmland

Arkeologiska meddelanden 2012:11

Arkeologisk förundersökning

Föreningen

Nyare tid

Mariefred 21:1, Föreningen 4, Kärnbo socken, Mariefreds stad,
Strängnäs kommun, Södermanlands län.

Patrik Gustafsson

ARKEOLOGISKA MEDDELANDEN 2012:11

© 2012 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Landstinget Sörmland
Kultur & utbildning Sörmland
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkeologi@dll.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg.
Omslag och inlägg är reproducerad vid Sörmlands museum.
Kart- och ritmaterial: Patrik Gustafsson
Omslagsbild: Södermanlands län. Undersökningsområdets geografiska läge markerat med röd punkt.

Där inget annat anges har den digitala Fastighetskartan, respektive Gröna kartan (GSD) för Södermanlands län använts som underlag.

Allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01672.

Nyköping 2012

ISSN 1402-9650

Innehåll

Utgångspunkt 5

Tidigare undersökningar

Syfte och metod 5

Syfte

Metod

Landskap 6

Natur

Kultur

Resultat 6

Undersökningen

Fyndmaterial

Utvärdering 11

Sammanfattning 11

Referenser 11

Arkiv

Hemsidor

Administrativa uppgifter 12

Bilagor 12

1. Situationsplan. Skala 1:100

2. Profiliritningar. Skala 1:20

3. Fyndregister

Figur 1. Översiktskarta över Södermanlands län med kommuner, större orter, vägar och angränsande län. Undersökningsområdets geografiska belägenhet är markerat med röd kontur. Skala 1:800 000.

Utgångspunkt

Sörmlands museum har under perioden 2012-10-09 - 2012-10-10 efter beslut av länsstyrelsen i Södermanlands län utfört en arkeologisk förundersökning inom Mariefred 21:1 (stadslager). Förundersökningsområdet återfinns i den norra delen av den äldre stadens utbredning, inom fastigheten Föreningen 4, Kärnbo socken, Mariefreds stad, Strängnäs kommun, Södermanlands län (figur 1 & 2).

Fastighetsägaren önskade låta bygga till bostadshuset inom fastigheten Föreningen 4. Tillstånd till ingreppet söktes genom byggnadsfirman Kruus Byggnads AB i Mariefred. Tillbyggnaden, som vetter mot innergården, omfattade en yta om cirka 6x9,5 meter och ett djup av en meter. Länsstyrelsen bedömde att kulturlager på innergården hade större potential att vara välbevarade jämfört med gaturummet. Tidigare undersökningar har konstaterat att få eller inga kulturlager har påträffats i gatan.

Arbetsområdet omfattade drygt 50 m² beläget omkring tre meter över havet. Området där fastigheten ligger är plant. Gården som är en hantverksgård från sent 1700- eller tidigt 1800-tal, är bebyggd med ett tvåvånings- och ett envåningshus mot gatan samt flera uthus inne på gården, bland annat en före detta smedja.

Beslut i ärendet är fattat av länsstyrelsen i Södermanlands län enligt 2 kap 13§, Lagen (1988:950) om kulturminnen m. m (1st dnr 431-4223-2012). Kostnadsansvarig var Fastighetsägaren Tommy Kuhlman

Projektledare var Patrik Gustafsson, arkeolog vid Sörmlands museum. I fält deltog även Jessica Höglund Giertz, arkeologistuderande från Södertörns högskola och praktikant på Sörmlands museum.

Tidigare undersökningar

Tidigare antikvariska insatser i närområdet har utförts längs delar av Munkhagsgatan, Djurgårdsgatan samt inom fastigheterna Föreningen 3, Munkhagen 3, Munkhagen 12 och Borgaren 7.

Vid en mindre schaktningsövervakning inom fastigheten Munkhagen 12 framkom lager med fynd från 1700-tal, vilket tolkas som en del av en kryddtärpa som fanns på platsen enligt äldre kartmaterial (Norberg 2010). Kulturlagren inom fastigheten Borgaren 6 innehöll få fynd, vilket har tolkats som att området utgjort ett utkantsområde i förhållande till den dåtida staden (Beronius-Jörpeland 1994). Längs Munkhagsgatan och i anslutning till Djurgårdsgatan, framkom under ett 0,50-0,75 m tjockt lager med sentida fyllning, olika grändnivåer, brandlager, delar en rustbädd för ett hus som föregått dagens bebyggelse samt avsatta kulturlager. Byggnadsresterna i Munk-

hagsgatan antyder att gatan har varit smalare under 1600-talet (Persson 1991).

I april innevarande år förundersöktes en 18 m² stor yta i den intilliggande fastigheten Föreningen 3, varvid en sopprop från mitten av 1700-talet påträffades i anslutning till bostadshuset (Pettersson 2012). Genom dessa undersökningar har påträffade lämningar kunnat belysa delar av stadens bebyggelseexpansion under 1600- till 1800-talet.

Syfte och metod

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att fastställa och beskriva fornlämningens karaktär på platsen, tidsställning, omfattning, sammansättning och komplexitet. Kulturlagren i de öppna schakten skulle undersökas ner till orörd steril nivå, även om de skulle ligga djupare än det planerade schaktdjupet. Relevanta fynd skulle tillvaratas.

Resultatet från den arkeologiska förundersökningen skulle utgöra ett underlag vid bedömningen av fornlämningens kunskapspotential inför ett eventuellt beslut om särskild undersökning.

Metod

Undersökningen inleddes med att två sökschakt (schakt 1 & 2), mellan nio respektive sju meter långa och en meter breda, öppnades upp inom den planerade utbyggnaden (se bilaga 1). Schaktningen övervakades och handrensades kontinuerligt av arkeolog i samband med schaktningsarbetet. Fyllnadsmassor samt omrörda lager grävdes bort med maskin. Insatserna syftade till att frilägga eventuella rester efter äldre kulturlager, konstruktioner och anläggningar. Då intakta kulturlager påträffades avbröts maskinschaktningen och undersökningen övergick till grävning med handverktyg som skyffel och skärlev. I övriga fall då inga tydliga bevarade lager eller konstruktioner påträffades, schaktades ytan direkt ned till opåverkad marknivå.

Efter avslutad schaktning rensades de öppnade ytorna för hand för att möjliggöra en bedömning av kulturlagrens komplexitet, bevarandegrad samt konstruktioners beskaffenhet och kunskapspotential. Kulturlager som identifierades som intakta undersöktes stratigrafiskt genom att en meterstor ruta (Ruta 1) handgrävdes med skärlev.

Fynd samlades in, dels som rensfynd från respektive schakt, dels från lager i de grävda rutorna. Ett representativt urval av fynd från stratigrafiskt slutna lager och nedgrävningar samlades in från hackbord. I första hand har fynd med daterande eller andra kulturhistoriska kvalitéer tillvaratagits. Ett representativt urval av

benmaterialet har samlats in från de handgrävda enheterna för en översiktlig bedömning i fält, varefter de kastades. Bedömningen gav en uppfattning om i vilken miljö kulturlagren har tillkommit.

Schaktens och rutans storlek och läge dokumenterades digitalt med totalstation samt beskrevs i text för att därefter integreras i det digitala stadsarkeologiska registret för Mariefred (StadsGis). Dokumentationen kommer sedan att användas vid framställning av planbilder och översiktskartor. Samtliga undersökta kontexter dokumenterades stratigrafiskt. Profiluppmätning längs schaktväggar genomförs längs relevanta partier. Fotodokumentation med digitalkamera genomfördes genomgående under den arkeologiska förundersökningen.

Inga naturvetenskapliga analyser har genomförts i samband med den arkeologiska förundersökningen. En bedömning gjordes efter avslutat fältarbete att ingen makrofossilanalys eller ¹⁴C-analys skulle tillföra ytterligare kunskap, vad gäller de påträffade och undersökta lämningarna.

Landskap

Natur

Förundersökningsområdet är beläget i den nordvästra delen av Mariefred. Området är platt och ligger på omkring tre meter över havet. Jordmånen bestod av lera. Den aktuella ytan utgörs av en gårdplan tillhörande fastigheten som vid förundersökningstillfället var belagd med betongplattor.

Kultur

I Mariefred har ett flertal mindre arkeologiska undersökningar genomförts, företrädesvis i anslutning till Klosterområdet och närliggande kvarter. Fornlämningsområdet har bestämts utifrån en grundkarta gjord mellan åren 1730-1770. Bakgrunden till Mariefreds anläggande är att Bo Jonsson Grip uppförde Gripsholms slott runt 1380. Senare donerade Sten Sture den äldre mark tillhörande slottet till Kartusianerorden år 1493. Marken låg vid nuvarande Mariefreds kyrka. Staden har fått sitt namn efter klostret, *Monasterium Pacis Mariae*. Mariefred fick sina stadsprivilegier år 1605. Efter att klostret dras in till kronan och läggs ned år 1525 växte den nuvarande staden fram långsamt och fick sin kyrka först år 1624. Under 1600-talet brann staden också ett flertal gånger. Det är oklart när Mariefred fick sin första tätbebyggelse och vilken karaktär och omfattning den hade (se Pettersson 2004, s. 74).

1978 beställde Strängnäs kommun en kulturhistorisk bebyggelseinventering. Föreningen 4 beskrivs som en hantverksgård från slutet av 1700-talet eller början av 1800-talet. Mellan 1870 och en bit in på 1900-talets

början har smidesverksamheter förekommit inom den aktuella tomten. Ännu idag finns den före detta smedjan kvar i ett av uthusen belägen längst in på gårdsplanen. Fastigheten är bebyggd med ett tvåvåningshus och ett envåningshus mot Munkgatan. Inne på gården finns flera uthus samt en trädgård (Anrell et al 1978).

Resultat

Arbetet inleddes med att två schakt öppnades inom förundersökningsområdet. Schaktfynd samlades in i form av yngre rödgods (F1 & F2), kritpipsskaft (F9) och yngre stengods (F10).

Undersökningen

Schakt 1. Efter att ha avlägsnat 0,10 meter tjocka betongplattor med ett tillhörande 0,15 meter tjockt lager av sättsand, framkom dels ett cirka 0,20 meter tjockt lager av gråsvart omrörd jord med inslag av tegelkross och kalkbruk, dels en fyra meter lång rad av stenar som var cirka 0,5-0,7 meter stora (se bilaga 2). Stenarna var placerade i ett frischakt som var sandfyllt. Ytligt i frischaktet påträffades en figur av piplera (F3, se figur 6). Stenarna var så pass stora att de inte gick att gräva bort med de medel som tillställts vid den aktuella förundersökningen. Det bedömdes dock inte att påverka resultatet. Stenarna utgjordes av syllstenar som låg framför den nuvarande ingången till huset. På en karta från 1916 ser man att det nuvarande huset tidigare hade en utbyggnad som idag inte finns kvar, som passar ihop med de påträffade syllstenarna (se figur 5).

Strax norr om syllstensraden, i schaktets norra del, hade ett VA-schakt grävts in till bostadshuset ned till steril nivå (se bilaga 1).

I schaktets södra ände, direkt under det omrörda gråsvarta lagret påträffades en sopgrop. Gropen var omkring två meter stor, 0,6 meter djup och innehöll relativt rikligt med yngre rödgods (F12 & F13), yngre stengods (F11), vitt lergods (F14), obrända och brända ben, porslinskärvor, buteljglas, enstaka spikar samt både tegelstensfragment och taktegelfragment (ej sparade). I botten av gropen återfanns rutnat trä i form av några liggande störor. Möjligen skall de tolkas som att gropen var träbeklädd. Gropen hade grävts ned till den sterila leran som var belägen cirka 1,2 meter under markytan (se bilaga 2).

Mellan syllstensraden och sopgropen påträffades, under det gråsvarta omrörda lagret, ett 0,3 meter tjockt lager av brungrå silt med tegelkross och enstaka fragment av yngre rödgods. Under lagret framkom ett cirka 0,1 meter tjockt mörkbrunt sandigt skikt med tegelkross. Därunder framkom ett cirka 0,1 meter tjockt lager av fast grå silt med yngre rödgods (F4) och en kritpipa med stämpel på klacken (F5, se figur 7). Under det lag-

Figur 2. Utdrag ur Digitala Fastighetskartan (GSD) med över Mariefreds stad med fornlämningsområdet till Mariefred 21:1 (röd linje) och undersökningsområdet (blå ruta och pil) samt kvarteret Föreningen samt närliggande kvarter utmarkerat. Skala 1:3000.

ret framkom ett cirka 0,1 meter tjockt brunt lager av träflis, enstaka skärivor av yngre rödgods (F6), slagg (F8), spik (ej sparad), samt ett fragment av en träkam (F7, se figur 8). I alla lager påträffades enstaka ben i form av slaktavfall från företrädesvis nötdjur samt gris. Benen var vanligen huggna och klivna och härrör från matlagning, till exempel kokning av märg och buljong.

Schakt 2. Efter att ha lyft undan 0,10 meter tjocka betongplattor med ett tillhörande 0,15 meter tjockt lager av sättsand, påträffades ett 0,1 meter tjockt lager av svart grusig sand. Därunder återfanns ett antal tunna lager av omväxlande ljusa och mörka tunna lager av sand, som tillsammans var cirka 0,15 meter tjockt. Lagren vilade på ett cirka 0,4 meter tjockt lager av mörkgrå sandig humös silt med tegelkross, enstaka keramikbitar av yngre stengods (F10) och kritpipsskaft (F9). Lagret vilade på den sterila grå leran (se bilaga 2).

Fyndmaterial

Enligt undersökningsplanen skulle endast relevanta fynd samlas in. Företrädesvis fynd med daterande funktion.

Keramik. Keramiken utgörs främst av yngre rödgods, yngre stengods, keramik av vitbrännande lera samt piplera.

Det yngre rödgodset utgörs av både grytor, skålar och fat. Glasyren var vanligen heltäckande på insidan och mörkbrun som är vanlig på 1800-talet (ej sparade). I sopgropen påträffades en del yngre rödgods med gula och bruna heltäckande glasyrer som vanligen kan dateras till 1800-talet (F12 & F13). Det förekom dock i de äldre lagren (Ruta 1) fat med piplersdekor med gula och gröna glasyrer som placerar keramiken i 1700-talet (F4 & F6).

Några fynd av stengods av Höganästyp gjordes också. Det ena kruset (F10) som påträffades i omrörda lager i schakt 2, har en stämpel som pekar ut Helsingborg som tillverkningsort och genom stämpelns utseende kan man se att kruset tillverkades mellan åren 1780-1800. Fabriken i Helsingborg startades under slutet av 1700-talet och lade ner tillverkningen år 1911. Produktionen bestod i huvudsak av saltglaserat bruks- och konstgods, där krukor och krus stod för den största delen. Leran hämtades från Höganäs. Föremålen från fabriken stämplades *Helsingborg* i cirkel med en blomma mellan första och sista bokstaven. Därtill finns i mitten en romb och två trekanter (<http://www.signaturer.se/Sverige/helsingborg.htm>). Det andra stengodskruset (F11) som påträffades i sopgropen är också det av höganästyp, som dock varken kan dateras eller provinensbestämmas närmare.

Därtill påträffades en tunnväggig potta av en vitgul lera med en markerad fötring (F14) i sopgropen. I pottans botten finns en fragmentarisk signatur bevarad i form

av ett skrivstils-L och ett e. Utseendet på bokstäverna pekar mot en datering kring sent 1800-tal eller tidigt 1900-tal.

Flera fragment av kritpipor påträffades och utgjordes främst pipskraft. I Lager 3 påträffades även ett piphuvud med stämpel på klacken i form av en blomma samt siffran 45 (F5, se figur 6). Efter att ha varit i kontakt med Arne Åkerhagen (Tobaksmuseet) bör pipan vara från sent 1700-tal. Pipans provinens en är dock oklar, men kan vara från Holland (Åkerhagen, Mejl).

Ett mer ovanligt fynd gjordes i anslutning till syllsternarna i form av en figur av vit piplera (F3). Figuren utgörs av en bakkropp i form av en fiskstjärt och med en framkropp av en häst. Tyvärr saknas huvudet. Figuren är ett mytologiskt väsen i antikens Grekland och brukar kallas hippocampus eller Hippocampoi (grekiska för häst (Hippos) och monster (Kampos)). Bland annat drog fyra sjöhästar Poseidons vagn (<http://www.theoi.com/Ther/Hippokampoi.html>, <http://en.wikipedia.org/wiki/Hippocamp>).

Figurens undersida visar att den har suttit fäst vid/ på någonting, till exempel en möbel eller en ram. Om så var fallet bör den ha varit bemålad eller förgylld. Det fanns dock inga spår efter färg på figuren. Man kan även tänka sig att den har utgjort en kraftigt utsmyckad kritpipa, en piptyp som var populära i England under 1800-1900-talet (<http://www.dawnmist.demon.co.uk/gallery.htm>).

Metall. Materialkategorin utgjordes enbart av spikar. Alla var handsmidda och förekom i samtliga lager i någon utsträckning. Inga metallföremål sparades. Därtill påträffades slagg i det understa kultulagret (F8) som skulle kunna indikera att smidesverksamhet förekommit.

Trä. Ett fragment av en dubbelhelkam av ett exotiskt träslag påträffades i det understa lagret (F7). Träkammar förekommer under medeltiden, men var inte lika vanliga som kammar av ben eller horn (se Dahlbäck. 1984, s. 212). Kammar av trä förekommer också under 1600-1700-talet (jämför med <http://www.sjohistoriska.se/sv/Kusten-runt/Marinarkeologi/Blogg/?tags=Grand+hotell&page=2>). Att föremålet är tillverkat av ett exotiskt träslag, styrker en yngre datering. Det är först under 1700-talet som tillgången på varor från tropiska områden börjar bli mer tillgängliga för marknaderna i Europa.

Sten. Ett fynd av bränd flinta gjordes i sopgropen. Fyndet sparades dock inte. Flintor i städerna kan man koppla samman med elduppgörning och utgörs oftast av så kallade eldslagningsflintor.

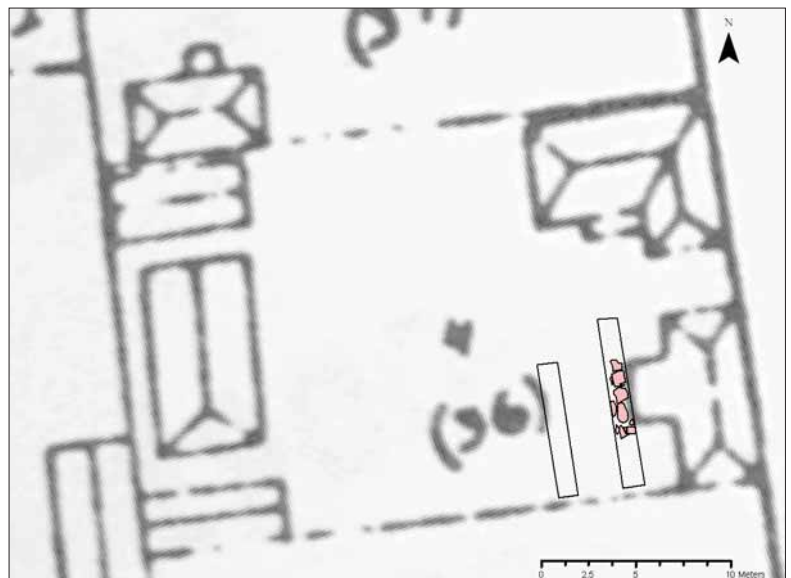
Ben. I alla lager påträffades ben i form av obrända, men också brända ben från företrädesvis nötdjur. Därtill

Figur 3. Schakt 1 till vänster i bild med de påträffade syllstenarna synliga framför husets farstukvist. Till höger i bild syns Schakt 2. Bilden är tagen mot söder. Foto: Patrik Gustafsson, 2012, Sörmlands museum.

Figur 4. Södra delen av schakt 1. Till vänster skymtar en av syllstenarna och till höger kan man se den utgrävda sopgropan med en vattenansamling. Bilden är tagen mot öster. Foto: Patrik Gustafsson, 2012, Sörmlands museum.

Figur 5. Stadsplanekarta från år 1916 (Arnell 1978) med de öppnade schakten (svart linje) samt påträffade syllstenar (ljusrött) inom Föreningen 4 utmarkerade. På stadsplanekartan syns bostadshuset med en numera rivna utbyggnad mot gården. Utbyggnaden stämmer väl överens med de påträffade syllstenarna som framkom i schakt 1. Skala 1:400.

Figur 6. Hippocampen (F3) av piplera som påträffades framför huset. Foto: Patrik Gustafsson, 2012, Sörmlands museum.

Figur 7. På bilden visas två sidor upp av den påträffade kritpipan (F5) stämplad med en blomma och siffran 45 på klacken. Pipan är troligen från sent 1700-tal och kommer möjligen från Holland. Foto: Patrik Gustafsson, 2012, Sörmlands museum.

Figur 8. Dubbelhelkammen av trä som påträffades i det äldsta lagret som har daterats till första halvan av 1700-talet. Foto: Patrik Gustafsson, 2012, Sörmlands museum.

förekom även ben från gris och får, om än i mindre mängder. Många var söderhuggna och bör vara rester från matlagning, bland annat har man kokat mærg. Inga ben sparades.

Utvärdering

Genom den arkeologiska förundersökningen har det konstaterats att det finns lämningar inom den berörda fastigheten som kan knytas till nyare tid. Det äldsta daterbara fyndet, i form av en kritpipa, är från sent 1700-tal och kom från det näst äldsta lagret (lager 3) i schakt 1. Därmed kan man sluta sig till att det äldsta lagret (lager 2) inte bör vara äldre än från mitten eller möjligen från tidigt 1700-tal. I det äldsta lagret återfanns förutom rikligt med träflis även slagg och spik, vilket kan tyda på att smidesverksamhet förekom i det äldsta skedet. Träfliset i lagret skall möjligen knytas till aktiviteter från uppförandet av de första husen inom tomten.

De flesta lämningarna i schakten skall dock knytas till slutet av 1700-talet till början av 1900-talet, med bland annat en sogprop intill huset. En likande sogprop påträffades i samband med en förundersökning inom grannfastigheten som även den var från 1700-talet (Pettersson 2012).

På stadskartan från år 1759 (Situations Carta ifrån och öfver Mariafreds stad) är platsen markerad som Stadsgårdar. Bortsett från en tidigare utbyggnad som påträffades i form av en syllstensrad från sekelskiftet 1800/1900-talet, framkom inga lämningar efter konstruktioner eller byggnader inom den undersökta ytan. Därmed kan 1700-talets stadsgårdsstruktur ha varit densamma som idag, med boningshus mot gatan och öppen trädgård längre in på tomten. De befintliga byggnaderna på tomten är uppförda under andra halvan av 1800-talet.

Sammanfattning

Sörmlands museum har under perioden 2012 10 09 - 2012 10 10 efter beslut av länsstyrelsen i Södermanlands län utfört en arkeologisk förundersökning inom Mariefred 21:1 (stadslager). Förundersökningsområdet återfinns i den norra delen av den äldre stadens utbredning, inom fastigheten Föreningen 4, Kärnbo socken, Mariefreds stad, Strängnäs kommun, Södermanlands län. Förundersökningen utfördes med anledning av att fastighetsägaren önskade bygga till bostadshuset inom fastigheten. Tillbyggnaden, som vetter mot innergården, omfattade en yta om cirka 6x9,5 meter och ett djup av en meter.

Genom den arkeologiska förundersökningen har det konstaterats att det finns lämningar inom den berörda

fastigheten och som äldst kan knytas till 1700-talets första hälft. Kulturlagren återfinns i anslutning till dagens bebyggelse. I det äldsta lagret som till övervägande del bestod av träflis återfanns slagg och spik vilket kan tyda på att smidesverksamhet och träfliset kan komma från det första husbyggnationen inom fastigheten. Övriga lämningar skall dock knytas till framför allt sent 1700- och 1800-talet med bland annat en sogprop belägen intill det nuvarande bostadshuset. Därtill framkom en syllstensrad som härrör från en tidigare utbyggnad till bostadshuset och som fanns runt sekelskiftet 1800/1900.

Referenser

Arnell, Kjell-Håkan, Bergman, Mats. & Broman, Lena. 1978. *Mariefred. Kulturhistorisk bebyggelseinventering*. Sörmlands museum.

Beronius-Jörpeland, Lena. 1994. *Arkeologisk förundersökning. Borgaren. RAÄ. Byrån för arkeologiska undersökningar. Rapport 1994:21*. Stockholm.

Dahlbäck, Göran. (red.). 1982. *Helgeandsholmen: 1000 år i Stockholms ström*. Stockholm.

Norberg, Lars. 2010. *Förenklad rapport för arkeologisk förundersökning inom fornlämning Mariefred 21:1 (stadslager), inför planerad schaktning inom fastigheten Munkhagen 12, Mariefreds stad, Mariefreds socken, Strängnäs kommun, Södermanlands län*. Sörmlands museum. *Arkivrapport*. Nyköping.

Persson, Boje. 1991. Arkeologisk förundersökning, 2 etapper. Munkhagsgatan, Mariefred. 1986/1989. RAÄ UV-mitt. Stockholm.

Pettersson, Björn. Medeltid och nyare tid. 2004. I: (Cassel, Kerstin & Norberg, Lars. Red) *Södermanlands län: vetenskapligt program*, Sörmlands museum. *Arkeologiska meddelanden 2004:02*. Nyköping.

Pettersson, Björn 2012. *Förenklad rapport rörande arkeologisk förundersökning inom fornlämning Mariefred 21:1, fastigheten Föreningen 3, Mariefred socken, Strängnäs kommun, Södermanlands län*. Sörmlands museum. *Arkivrapport 2012:02*. Nyköping.

Åkerhagen, Arne. Mejl 20121110.

Arkiv

Sörmlands museums arkiv (SMA)
Situations Carta ifrån och öfver Mariafreds stad. 1759.

Hemsidor

<http://www.dawnmist.demon.co.uk/gallery.htm>, 20121219

<http://www.signaturer.se/Sverige/helsingborg.htm>
20121129

<http://www.sjohistoriska.se/sv/Kusten-runt/Marinarkeologi/Blogg/?tags=Grand+hotell&page=2,> 20121214.
<http://www.theoi.com/Ther/Hippokampoi.html>,
20121214

<http://en.wikipedia.org/wiki/Hippocamp>, 20121214

Administrativa uppgifter

Rapporten ingår i Sörmlands museums rapportserie:
Arkeologiska meddelanden 2012:11

Södermanlands museums dnr: KN-SLM12-096

Länsstyrelsens dnr: 431-431-4223-2012

Tid för undersökningen: 20121009 - 20121010

Personal: Patrik Gustafsson och Jessica Höglund
Giertz.

Belägenhet: Ekonomisk karta över Sverige

10H 4g. Upprättad av Rikets allmänna kartverk. Skala
1:10 000.

x6571964 y1580738 (SV)

Koordinatsystem: RT90 25gon V

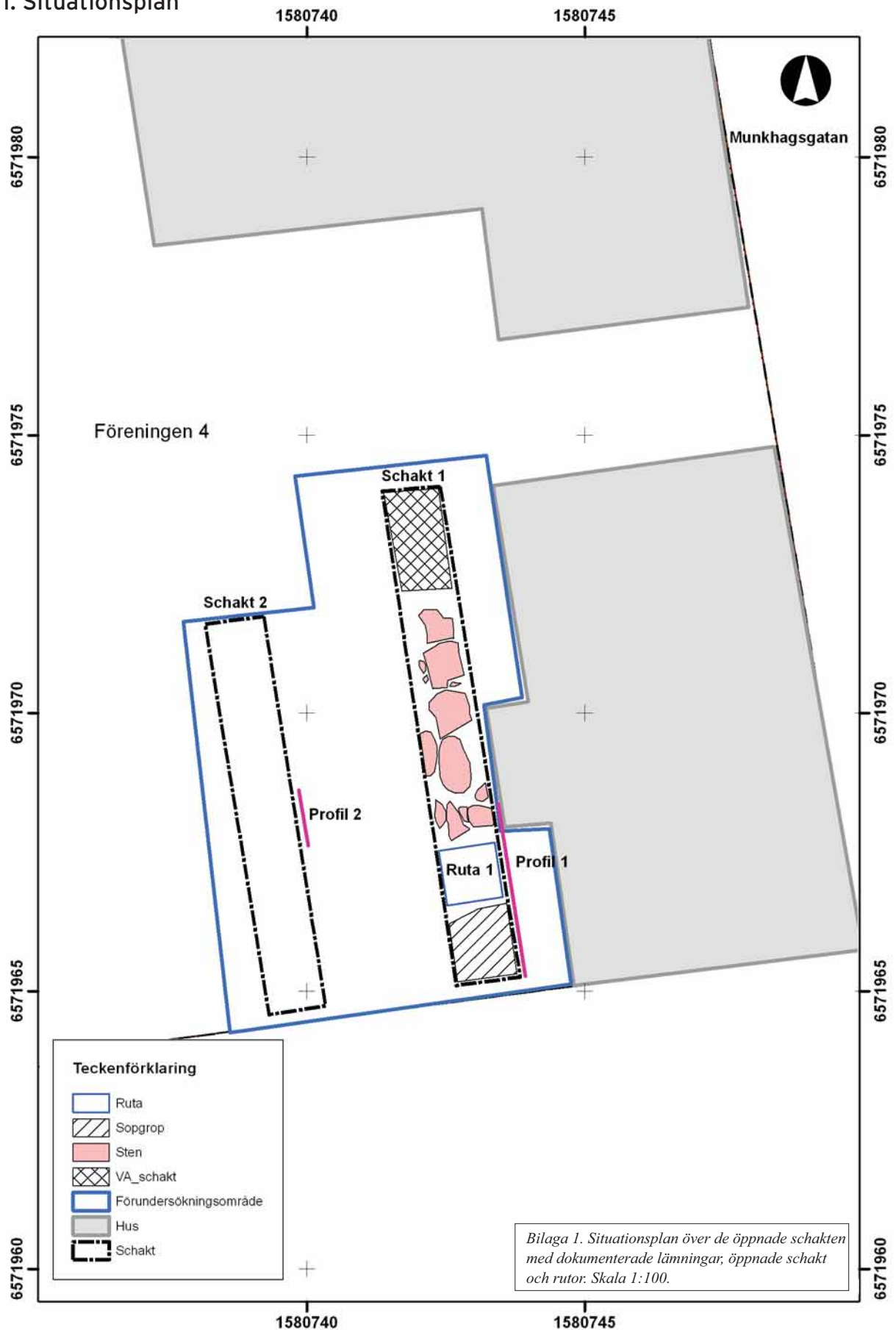
Höjdsystem: RH70

Utredningsområde: Extensivt; 50 m², Intensivt; 17m².

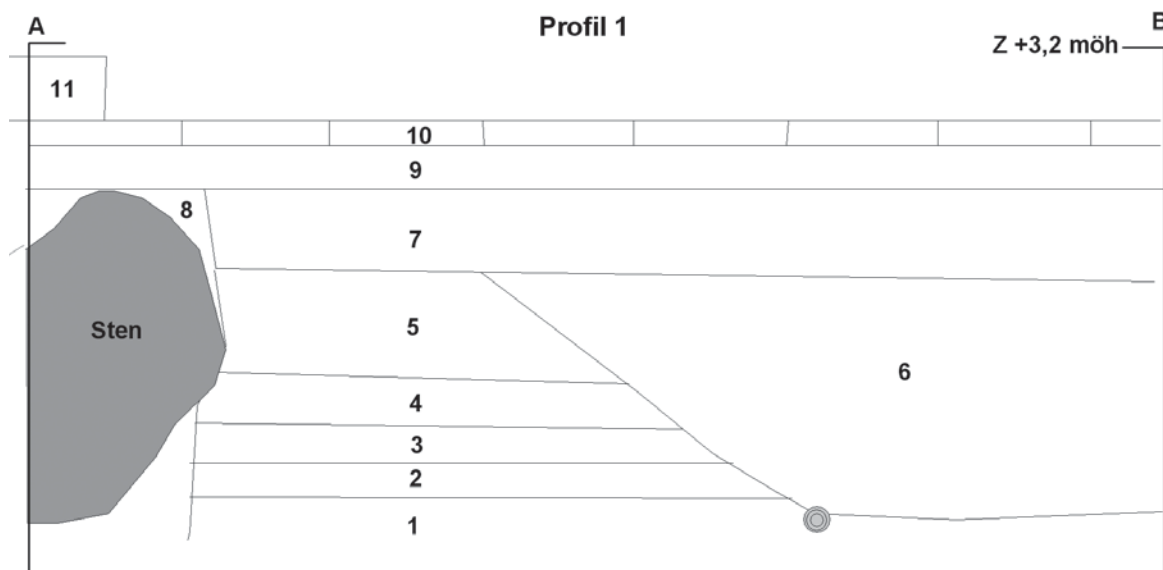
Dokumentationsmaterial förvaras i Sörmlands museums topografiska arkiv. Fynd med nr 1-14 förvaras vid Sörmlands museum i väntan på fyndfördelning.

Bilagor

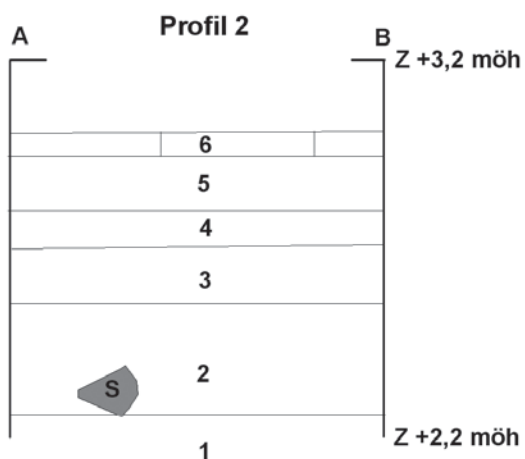
1. Situationsplan

2. Profilritningar

1. Gråblå lera, steril.
2. Brunt träflislager med slagg, enstaka ben och spikar.
3. Grå siltig kulturjord med yngre rödgods och kritpipa.
4. Mörkbrun sandig jord med tegelkross.
5. Brungrå jord med tegelkross och enstaka bitar med yngre rödgods.
6. Sopgrop. Mörkgrå siltig jord rikligt med yngre rödgods, porslin, ben mm.
I botten återfanns förmultnad träplank och störrar som gropen var beklädd med.
7. Gråsvart siltig jord med inslag av kalkbruk och tegelkross.
8. Beige fin sand, frischakt till syllstenar.
9. Beige sättsand.
10. Betongplattor.
11. Trappsten.

1. Gråblå lera, steril.
2. Mörkgrå sandig humös jord med tegelkross, enstaka bitar yngre rödgods, ben och någon enstaka sten.
3. Omväxlande mörka och ljusa tunna lager av sand.
4. Svart grusig sand.
5. Beige sättsand.
6. Betongplattor.

Bilaga 3. Profilritningar: Profil 1 och 2 ses mot nordöst. Skala 1:20

3. Fyndregister

Fnr	Schakt	Ruta	Skikt	Sakord	Material	Typ	Antal	Vikt	Datering	Anmärkning
1	1			Kärl	Keramik	BII:4	6	118,02	1700	Rensfynd
2	1			Kärl	Keramik	BII:4	1	73,64	1700	Rensfynd
3	1			Sjöhäst	Piplera		1	21,44	1800/1900	Frischakt
4	1	1	1	Kärl	Keramik	BII:4	41	243,04	1700	
5	1	1	1	Kritpipa	Piplera		5	14,18	1750	Stämpel
6	1	1	2	Kärl	Keramik	BII:4	21	186,62	1700	
7	1	1	2	Kam	Trä		1	1,48	1700	Dubbelhelkam
8	1	1	2	Fe?	Slagg		4	215,26	1700	
9	2			Kritpipa	Piplera		3	15,14	1700	Rensfynd
10	2			Kärl	Keramik	CII		72,46	1700	Rensfynd
11	1			Kärl	Keramik	CII	18	183,5	1800	Sopgrop
12	1			Kärl	Keramik	BII:4	3	143,02	1800	Sopgrop
13	1			Kärl	Keramik	BII:4	10	232,1	1800	Sopgrop
14	1			Kärl	Keramik	CII/vitlera	19	377,65	1800	Sopgrop